

ČESKO

SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE UPRCHLÍKŮ Z UKRAJINY

ZPRÁVA ZA ROK 2023

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusí nutně odrážet názory Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Použitá označení a prezentace materiálů v celé zprávě neznamenají vyjádření jakéhokoli názoru IOM na právní status jakékoli země, území, města nebo oblasti, na jejich orgány nebo na jejich hranice či poměry.

IOM se řídí zásadou, že humánní a spořádaná migrace je přínosem pro migranty i společnost. Jako mezivládní organizace působí IOM spolu se svými partnery v mezinárodním společenství s cílem: pomáhat při řešení operativních problémů migrace, prohlubovat porozumění otázkám migrace, podporovat sociální a hospodářský rozvoj prostřednictvím migrace a prosazovat lidskou důstojnost a blaho migrantů.

Tato publikace vznikla díky podpoře vlády Spojených států amerických, vlády Japonska, vlády Švédska, norského Ministerstva zahraničních věcí a Německého spolkového ministerstva zahraničních věcí (GFFO).

Vydavatel:

Mezinárodní organizace pro migraci
Regionální kancelář pro jihovýchodní Evropu, východní Evropu
Evropa a střední Asie
Dampfschiffstrasse 4/10–11, 1030 Vídeň, Rakousko
+43 1 581 22 22
Webové stránky: <https://rovienna.iom.int/>
Kontakt: ROViennaDataResearch-Newsletter@iom.int

Mezinárodní organizace pro migraci
Kancelář pro Českou republiku
621/8a Prvního pluku, Praha, Česko
+420 233 370 160
Webové stránky: <https://czechia.iom.int/>
Kontakt: prague@iom.int

Tato zpráva byla vydána bez formální úpravy ze strany IOM.

Citace: Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), březen 2024. DTM Česko: "Socioekonomická situace ukrajinských uprchlíků — Zpráva za rok 2023".

Vydáno: březen 2024

Více informací o podmínkách poskytování zpráv a informačních produktů DTM naleznete na:
<https://dtm.iom.int/terms-and-conditions>

Datum vydání: Březen 2024
© IOM 2024

Některá práva vyhrazena. Tato práce je k dispozici pod licencí Creative Commons Attribution-Non Commercial-No Derivs 3.0 IGO License (CC BY-NC-ND 3.0 IGO).*

Další specifikace naleznete v části Autorská práva a podmínky používání.

Tato publikace by neměla být používána, zveřejňována ani dále šířena pro účely, které jsou primárně určeny ke komerčnímu prospěchu nebo peněžní kompenzaci, s výjimkou vzdělávacích účelů, např. pro zařazení do učebnic. Povolení: Žádosti o komerční využití nebo další práva a licence zasílejte na adresu publications@iom.int.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

OBSAH

1. ÚVOD A METODIKA	04
2. SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	04
3. KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ	05
4. VZDĚLÁNÍ A ÚČAST NA TRHU PRÁCE	07
5. BYTOVÁ SITUACE	13
6. FINANČNÍ SITUACE	15
7. POTŘEBY	19
ZÁVĚR	21
ODKAZY	22

1. ÚVOD A METODIKA

Od 24. února 2022 vedla rozsáhlá invaze na Ukrajinu k bezprecedentní humanitární krizi a vyvolala rozsáhlé vysídlení jak na Ukrajině, tak v sousedních zemích. K 31. prosinci bylo v Česku podle vnitrostátních orgánů registrováno 375,021 uprchlíků z Ukrajiny, včetně TCN, kteří požádali o dočasnou ochranu.¹

Tato zpráva vychází z šetření, které IOM Czechia v rámci Displacement Tracking Matrix (DTM) realizuje od poloviny června 2022. Šetření se zaměřilo na vzorce vysídlení, potřeby a záměry vysídlených osob z Ukrajiny v Česku.

Představuje analýzu založenou na 5,010 dotazníkových šetřeních, která byla provedena mezi 2. lednem a 22. prosincem 2023 s individuálními respondenty ve všech 14 krajích v České republice, včetně Prahy.

Údaje uvedené v tomto dokumentu jsou reprezentativní pro osoby dotazované v zahrnutých lokalitách a v uvedeném časovém rámci. Dotazovány byly pouze dospělé osoby (starší 18 let). Průzkum je anonymní a dobrovolný.

2. SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

5,010 RESPONDENTŮ

80% Ženy

20% Muži

Průměrný věk: 42 let
20 % je samo a 80 % ve skupině

ZRANITELNOSTI VE SKUPINĚ

46%
má alespoň jedno dítě.

39%
má ve své domácnosti alespoň jednu osobu s vážným zdravotním postižením.

ZÁMĚRY

69%
si přeje vrátit se na Ukrajinu.

12%
se neplánuje vrátit na Ukrajinu.

19%
neví, zda se vrátí na Ukrajinu.

28%
je osobou starší 60 let nebo s ní žije.

1. <https://www.mvcr.cz/clanek/statistika-v-souvislosti-s-vaikou-na-ukrajine-archiv.aspx>

Profil pracujících

- Průměrný věk: 38,7 let.
- Typ ubytování: 60 % bydlí v běžném nájemním bydlení.
- Doba strávená v Česku: v průměru 366 dní.
- Nedostatečný příjem: 12 %.
- Terciární vzdělávání: 48 %.

Profil nezaměstnaných, kteří hledají práci

- Průměrný věk: 42,1.
- Typ ubytování: 53 % bydlí v běžném nájemním bydlení.
- Doba strávená v Česku: v průměru 247 dní.
- Nedostatečný příjem: 50 %.
- Terciární vzdělávání: 51 %.

3. KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Respondenti jsou často překvalifikováni

Mezi respondenty v produktivním věku 49 % uvádí, že má ukončené **terciární a vysokoškolské vzdělání**, 50 % žen ve vzorku uvádí, že má ukončené terciární vzdělání, zatímco u mužů je to přibližně 39 %.

Uprchlíci z Ukrajiny, často v Česku pracují na pozicích, které nedosahují jejich kvalifikace, jako nekvalifikovaní manuální pracovníci. Častěji se to týká žen, neboť 68 % respondentek, které dříve pracovaly jako manažerky nebo odbornice, pracuje v Česku pod úrovní své kvalifikace, zatímco u mužů je to 50 %.

Účast na trhu práce se zvyšuje

Mezi **ekonomicky aktivními respondenty v Česku** (zaměstnanými nebo aktivně hledajícími práci osobami ve věku 18–64 let) je míra zaměstnanosti **69 procent, zatímco 31 procent je nezaměstnaných**.² Na Ukrajině mezi ekonomicky aktivními respondenty pracuje 89 procent, zatímco 11 procent je nezaměstnaných.

Míra nezaměstnanosti respondentů je v průměru vyšší u žen než u mužů (34 % oproti 20 %).

Respondenti ve věku 60–64 let uvádějí dvakrát častěji, že jsou nezaměstnaní a aktivně hledají práci, než je průměr (65 % oproti 31 %).

Mezi respondenty je podíl těch, kteří uvedli, že mají zaměstnání, o 21 % vyšší než u těch, kteří neovládají **češtinu** (81 % oproti 60 %).

Mezi respondenty **pracujícími bez písemné smlouvy jsou** nadměrně zastoupeni respondenti ve věku 60–64 let (48 % oproti 21 % v průměru). Ti také častěji pracují jako tzv. “denní pracovníci” (krátkodobé smlouvy, příležitostná práce) (41 % oproti 21 % průměru).

2. Podle mezinárodních standardů MOP je míra účasti na trhu práce měřítkem podílu obyvatelstva v produktivním věku, které se aktivně zapojuje do trhu práce ať už prací, nebo hledáním práce. Viz: [zde](#).

Většina respondentů si ubytování hradí sama

Více než polovina respondentů (56 %) žije v **běžném nájemním bydlení**, zatímco téměř 43 % respondentů stále bydlí v nebytovém typu bydlení (v ubytovnách, hotelích či internátech).

Typ bydlení sice souvisí s dobou strávenou v Česku, ale nijak výrazně. Možnost bydlet zdarma v bytě u známých je nejčastější v prvních 30 dnech pobytu respondentů v Česku. Poté tento podíl výrazně klesá, a to z 31 % na pět procent u těch, kteří v Česku pobývají 19–24 měsíců.

Také při zkoumání vztahu mezi placeným/bezplatným ubytováním a dobou strávenou v Česku můžeme pozorovat **výrazný pokles podílu respondentů, kteří jsou ubytováni zdarma**, neboť respondenti, kteří jsou v Česku méně než 30 dní, jsou ubytováni zdarma v 58 procentech případů, zatímco ti, kteří jsou v Česku mezi 19–24 měsíci, jsou ubytováni zdarma pouze v 19 procentech případů.

Finanční situace je horší pro osoby starší 60 let

Celkem **31 % respondentů uvádí, že není schopno pokrýt své každodenní výdaje**, a 53 % respondentů uvádí, že by nebylo schopno pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč.

S finančními problémy se nejvíce potýkají lidé starší 60 let, neboť podíl těch, kteří uvedli, že nejsou schopni pokrýt každodenní výdaje, byl více než dvakrát vyšší než průměr u osob starších 65 let (68 % oproti 32 %). Podobně nepříznivá je situace u osob ve věku 60–64 let, kde 59 % uvádí, že není schopno pokrýt denní výdaje.

Různé skupiny mají různé potřeby

Celkově nejnaléhavější potřebou byly zdravotní služby, které uvedlo 58 % respondentů, dále podpora při hledání zaměstnání (51 %), jazykové kurzy (46 %) a dlouhodobé ubytování (40 %).

Potřeby respondentů se však liší podle věku, pohlaví nebo ekonomického postavení. Například potřebu zdravotní služby nejčastěji uvádějí ti, kteří jsou v důchodu (85 %), nezaměstnaní a nehledají práci, nejčastěji z důvodu péče o blízkou osobu, nebo ze zdravotních důvodů (68 %) a ženy na mateřské dovolené (62 %).

Potřebu zaměstnání uvádí vedle nezaměstnaných a hledajících práci (84 %) i zaměstnaní respondenti, konkrétně ti, kteří pracují jako „denní pracovníci“ (67 % případů). Také studenti zmiňují tuto potřebu častěji, než je průměr (66 % případů).

Jazykové kurzy jsou nejnaléhavější potřebou pro studenty (63 % případů) a také pro nezaměstnané, kteří hledají práci (57 % případů). Dlouhodobé ubytování nejčastěji uvádějí nezaměstnaní a uchazeči o zaměstnání, kteří častěji bydlí v nebytovém typu bydlení (49 % případů).

4. VZDĚLÁNÍ A ÚČAST NA TRHU PRÁCE

4.1. Vzdělání a kvalifikace

VZDĚLÁNÍ

Údaje z realizovaného šetření ukazují, že dosažené vzdělání respondentů je obecně vysoké, ale nižší než poslední dostupné oficiální údaje o celé ukrajinské pracovní síle.³ Mezi respondenty v produktivním věku 49 % uvádí, že má dokončené terciární a vysokoškolské vzdělání, 50 % žen ve vzorku uvádí, že má dokončené terciární vzdělání, zatímco u mužů je to přibližně 39 %.

Mezi hlavní obory vzdělání žen patří obchod, administrativa a právo (27 %), služby (13 %), strojírenství, výroba a stavebnictví (13 %), vzdělávání (12 %) a zdravotnictví a sociální péče (10 %). Mezi muži je hlavním oborem vzdělání strojírenství, výroba a stavebnictví (56 %), dále obchod, administrativa a právo (15 %) a informační a komunikační technologie (8 %).

KVALIFIKACE

Uprchlíci z Ukrajiny často v Česku pracují na pozicích, které nedosahují jejich kvalifikace, jako nekvalifikovaní manuální pracovníci. To se týká zejména žen (Šafářová et al. 2023; Drbohlav, Tichý 2022).⁴ Z našich údajů vyplývá, že 50 % respondentů-mužů, kteří dříve pracovali jako manažeři nebo odborníci, pracuje v Česku pod svou kvalifikační úrovní, zatímco u respondentek je to 68 %.

4.2. Účast na trhu práce

ZAMĚSTNANECKÝ STATUS PŘED A PO VYSÍDLENÍ

V této kapitole věnované situaci respondentů v oblasti zaměstnanosti se zaměřujeme na "populaci v produktivním věku" (respondenti ve věku 18–64 let). Rozlišujeme také mezi "aktivními" respondenty, tedy lidmi, kteří se aktivně účastní trhu práce, ať už tím, že pracují (zaměstnaní, samostatně výdělečně činní, denní/příležitostní pracovníci), nebo tím, že práci hledají (nezaměstnaní a hledající práci), a "neaktivními". Neaktivní populace je součtem studentů, nezaměstnaných a nehledajících práci (především ze zdravotních důvodů), rodičů na mateřské/rodičovské dovolené a důchodců.⁵

3. Vzdělanostní úroveň Ukrajinců byla v roce 2020 vyšší než průměr EU (Ukraine LFS, 2020 in (OECD 2023)), přičemž více než polovina žen v produktivním věku měla vysokoškolské vzdělání (56 %) ve srovnání s přibližně 43 % ukrajinských mužů v produktivním věku.

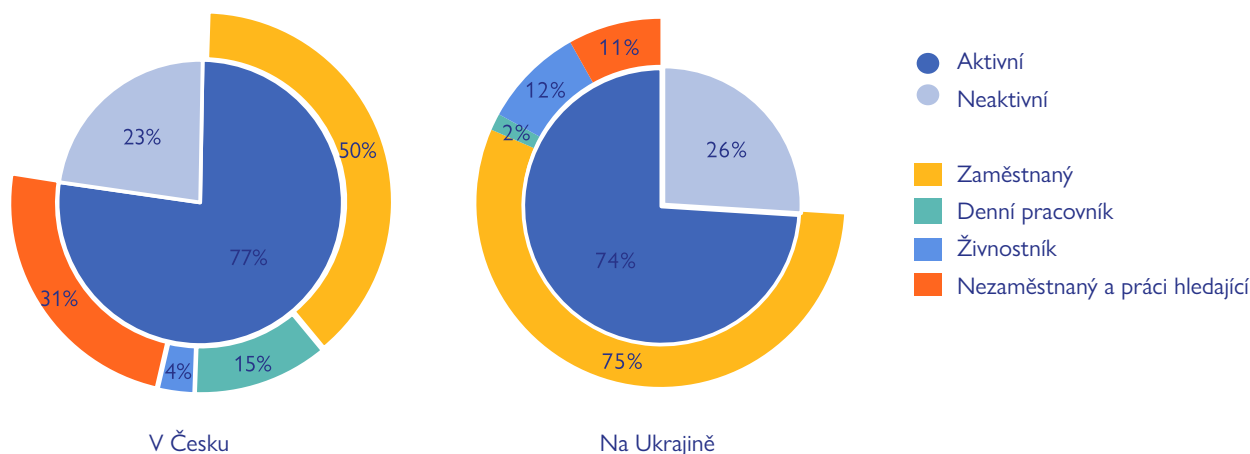
4. Podle PAQ Research a Sociologického ústavu AV ČR pracuje 58 % respondentů na pozici, která je nižší než jejich kvalifikace (Šafářová a kol. 2023).

5. Podle mezinárodních standardů MOP je míra účasti na trhu práce měřítkem podílu obyvatelstva v produktivním věku, které se aktivně zapojuje do trhu práce ať už prací, nebo hledáním práce. Viz: [zde](#). Počet respondentů v důchodu je v celém vzorku mnohem vyšší stejně jako v případě, kdy je zahrnuta pouze neaktivní populace v produktivním věku.

Před odchodem z Ukrajiny bylo 74 % respondentů v produktivním věku (18–64 let) aktivních na trhu práce, zatímco zbývajících 26 % bylo neaktivních. Mezi neaktivními respondenty bylo 35 procent studentů, 25 procent důchodců, 27 procent na mateřské dovolené a 19 procent nezaměstnaných, kteří nehledali práci. Mezi aktivními bylo 89 procent zaměstnaných (denní pracovník, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná), zatímco pouze 11 procent bylo nezaměstnaných a nehledalo práci.

V Česku bylo v době dotazování aktivních o něco méně než 77 % respondentů, zatímco více než 23 % bylo neaktivních. Mezi aktuálně neaktivními bylo 35 procent osob, které nebyly zaměstnány a nehledaly práci, a 30 procent osob na mateřské dovolené, 20 procent studentů a 15 procent důchodců. Mezi aktivními bylo 69 procent zaměstnaných (denní pracovník, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná) a zbývajících 31 procent, ačkoli bylo nezaměstnaných, práci hledalo.

Obrázek 1: Ekonomický status před a po vysídlení, celkem (%), N =4,489; 4,550.

Z těch, kteří uvedli, že jsou nezaměstnaní a nehledají práci, jich více než polovina (57 %) uvedla, že má pečovatelské povinnosti o jiné členy rodiny (děti, starší osoby nebo osoby se zdravotním postižením). Oproti tomu 18 % neaktivních respondentů uvádí, že mají zdravotní potíže (18 %), nemají potřebu pracovat, protože ostatní v jejich domácnosti jsou zaměstnaní (13 %), nebo plánují brzy opustit Česko (7 %). Zbývajících pět procent má jiné důvody nebo je neuvádí.

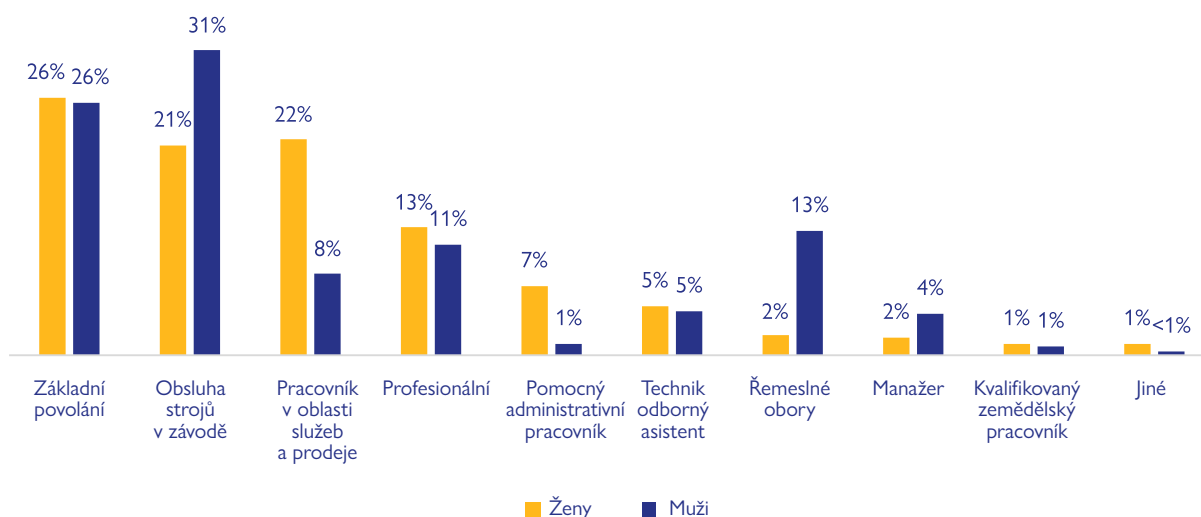
Mezi těmi, kteří pracovali na Ukrajině, jich 68 procent pracuje v Česku i po vysídlení, přičemž 73 procent z nich je zaměstnaných, 19 procent jsou "denní pracovníci" a osm procent uvádí, že jsou samostatně výdělečně činní.

Z respondentů, kteří na Ukrajině nepracovali (včetně studentů, důchodců, nezaměstnaných nebo osob na rodičovské dovolené), 37 % pracuje nebo aktivně hledá práci v Česku. Například mezi těmi, kteří byli během pobytu na Ukrajině nezaměstnaní a hledali práci, je nyní zaměstnáno 75 procent.

Třemi nejčastějšími povoláními v Česku u všech respondentů jsou základní profese (26 %), obsluha strojů a zařízení (24 %) nebo profese ve službách a prodeji (19 %). Ženy nejčastěji pracují v základních profesích (26 %), jako je obsluha strojů a zařízení (21 %), nebo ve službách a prodeji (22 %). Muži nejčastěji pracují jako obsluha strojů a zařízení (31 %), v základních profesích (26 %) a v řemeslných profesích (13 %).

Obrázek 2: Typy zaměstnání respondentů v Česku podle pohlaví (%), N =2,600.

4.3. Faktory ovlivňující účast na trhu práce

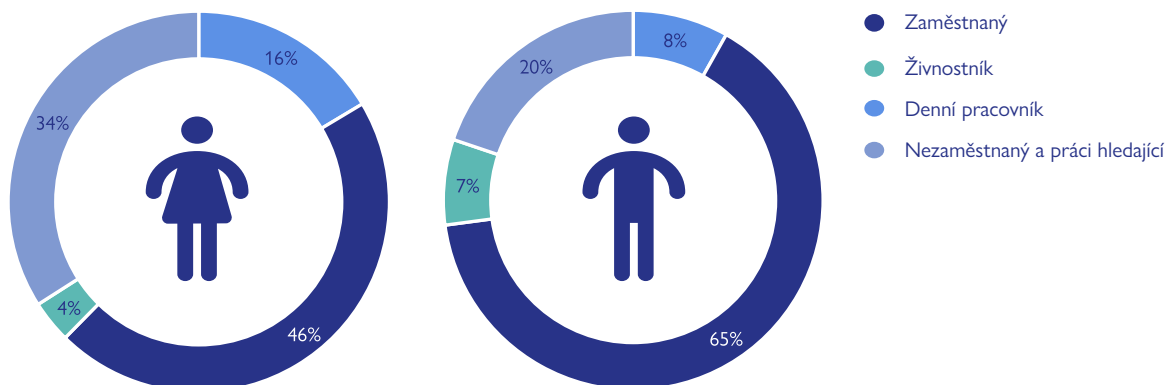
Na základě shromážděných údajů můžeme uvést několik hlavních faktorů, které pravděpodobně ovlivňují účast respondentů na trhu práce, jako je pohlaví, věk, úroveň vzdělání a typ povolání vykonávaného během pobytu na Ukrajině, znalost českého jazyka a doba strávená v Česku.⁶

POHLAVÍ A VĚK

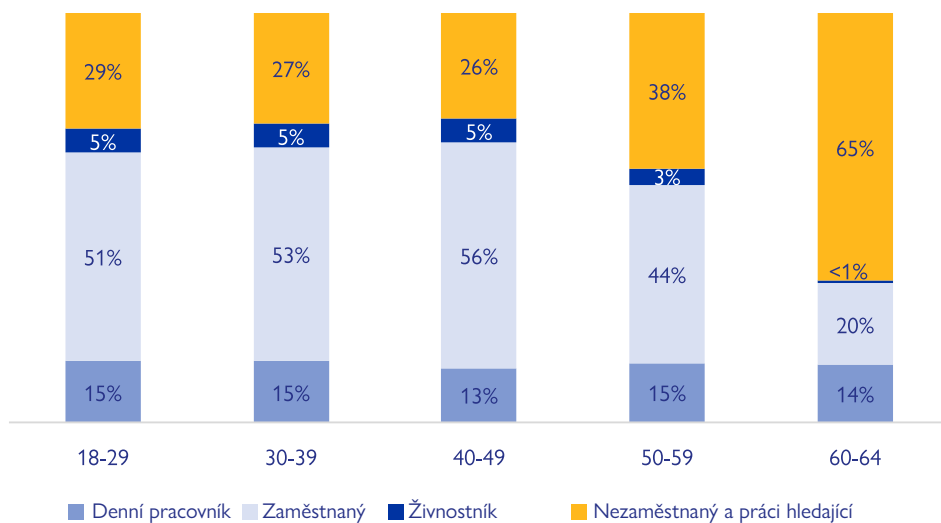
Ženy jsou častěji nezaměstnané a hledají si práci než muži (v průměru 34 % oproti 20 %) (obr. 3). Míra nezaměstnanosti se také výrazně zvyšuje s věkem, neboť pětadesát procent respondentů ve věku 60–64 let uvádí, že jsou nezaměstnaní a hledají práci, zatímco průměr je 31 %. Počet nezaměstnaných je vyšší než průměr také ve skupině 50–59 let (39 % oproti 31 %) (obr. 4).

6. Korelace mezi dvojicemi proměnných jsou zde prezentovány pro popis situace u specifických skupin respondentů. Neznamenají příčinnou souvislost jedné proměnné s druhou.

Obrázek 3. Míra zaměstnanosti ekonomicky aktivních respondentů podle pohlaví a celkem (%), N =5,010.

Obrázek 4. Zaměstnanost ekonomicky aktivních respondentů podle věkových skupin (%), N =5,010.

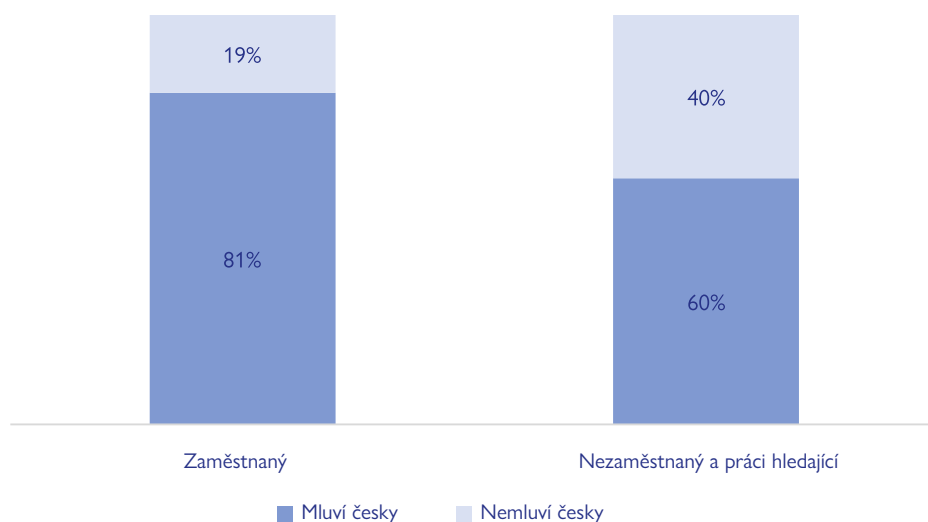
VZDĚLÁNÍ A ZNALOST ČESKÉHO JAZYKA

Respondenti se středním vzděláním s maturitou (73 %) a nižším středním vzděláním (70 %) vykazují mírně vyšší míru zaměstnanosti, zatímco respondenti s vysokoškolským vzděláním a vyšším odborným vzděláním uvádějí vyšší míru nezaměstnanosti.

Z hlediska typů zaměstnání měli nejvyšší zaměstnanost respondenti, kteří na Ukrajině pracovali jako obsluha strojů nebo montéři (např. řidiči nákladních automobilů nebo autobusů a obsluha důlních nebo gumárenských strojů) nebo jako řemeslníci (v příbuzných oborech). Z nich má v Česku práci 82 procent respondentů. Také 80 procent respondentů, kteří na Ukrajině pracovali jako řemeslníci, uvedlo, že mají práci v Česku. A konečně respondenti, kteří dříve pracovali jako kvalifikovaní zemědělství dělníci, uvedli třetí nejvyšší míru zaměstnanosti – 79 procent z nich má práci v Česku.

Také znalost českého jazyka se ukázala jako užitečná při hledání práce. Celkem 1,508 ekonomicky aktivních respondentů uvedlo, že umí česky (25 %). Mezi těmito respondenty je podíl těch, kteří deklarovali, že mají zaměstnání, o 21 procent vyšší než u těch, kteří česky neumějí (81 % oproti 60 %). Jinými slovy, u těch, kteří hovoří česky, je vyšší pravděpodobnost, že jsou zaměstnání, než u těch, kteří češtinu neovládají.

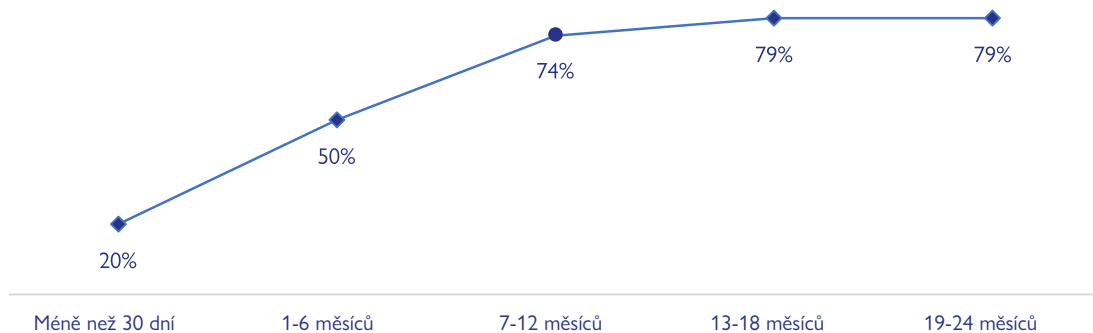
Obrázek 5: Zaměstnaní versus nezaměstnaní a jejich znalost českého jazyka (%), N =1,508.

ČAS STRÁVENÝ V ČESKU

Údaje z šetření ukazují, že doba strávená v Česku hraje významnou roli v účasti respondentů na trhu práce a že čím delší je doba vysídlení v Česku, tím větší je šance na zaměstnání.

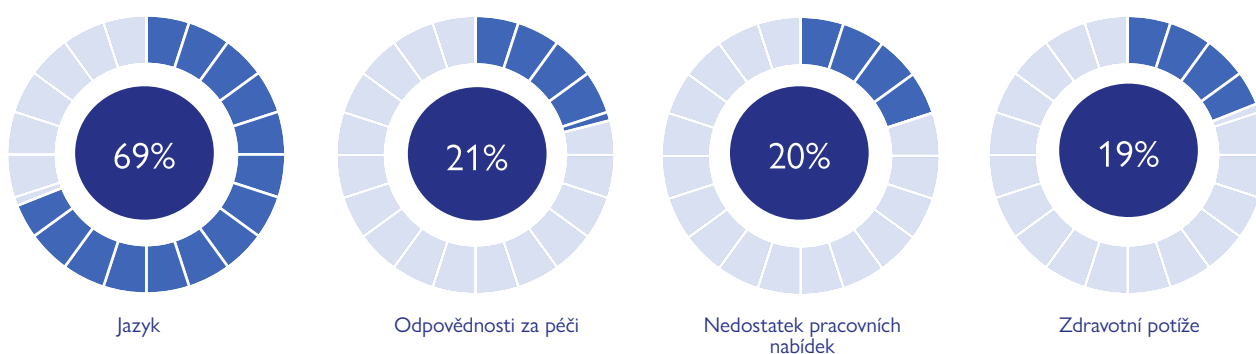
Obrázek 6: Podíl zaměstnaných (ekonomicky aktivních) respondentů podle doby strávené v Česku, celkem (%), N =2,563.

PŘEKÁŽKY V ZAMĚŠTNÁNÍ

Respondenti, kteří nejsou zaměstnaní ale aktivně hledají práci, uvádějí jako největší překážky při hledání práce jazyk (69 %), rodinné povinnosti (21 %), nedostupnost pracovních nabídek (20 %) a zdravotní problémy (19 %).

Obrázek 7: Hlavní překážky v zaměstnání mezi nezaměstnanými a uchazeči o zaměstnání, celkem (%), (možnost více, než jedné odpovědi) N =182.

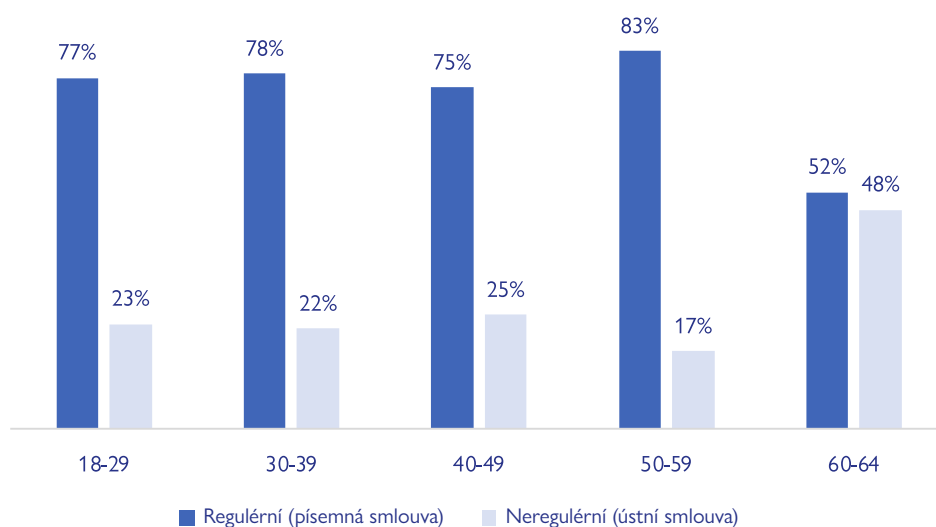

CHARAKTER ZAMĚŠTNÁNÍ PODLE POHLAVÍ A VĚKU

Mezi respondenty, kteří mají zaměstnání, pracuje 21 procent jako "denní pracovník" (krátkodobá smlouva, příležitostná práce), častěji se do této kategorie řadí lidé ve věku 60–64 let, kde 41 procent uvedlo, že pracují jako denní pracovníci. Také ženy častěji pracují jako denní pracovníci než muži (25 % žen oproti 10 % mužů).

Mezi respondenty pracujícími bez písemné smlouvy jsou nadměrně zastoupeni respondenti ve věku 60–64 let (48 % oproti 21 % v průměru). Bez písemné smlouvy pracuje také 22 procent žen oproti 18 procentu mužů.

Obrázek 8: Práce s písemnou smlouvou / bez ní, podle věku (%), N =968.

5. BYTOVÁ SITUACE

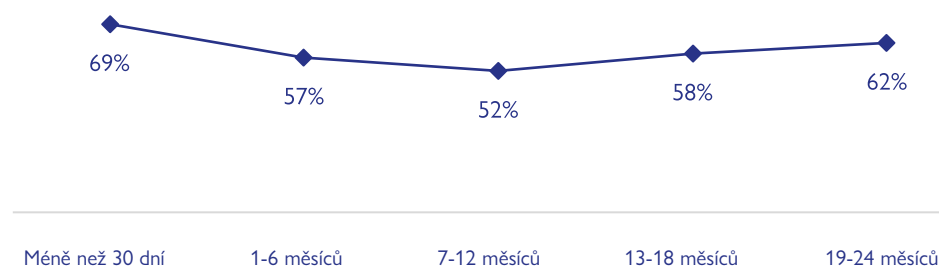
Více než polovina respondentů (56 %) žije v běžném nájemním bydlení (v samostatných či sdílených bytech nebo ve vyhrazených částech domů, které jim poskytují místní obyvatelé nebo přátelé), zatímco téměř 43 procent respondentů stále žije v nebytovém typu bydlení (v ubytovnách, hotelech či internátech).⁷

Obrázek 9: Bytová situace respondentů podle typu ubytování, celkem (%), N =5,010.

I když existuje vztah mezi typem bydlení a dobou strávenou v Česku, není významný. Vidíme, že podíl respondentů žijících v běžném nájemním bydlení je nejvyšší v prvních 30 dnech pobytu v Česku (60 % případů). Poté tento podíl postupně klesá na 52 % u těch, kteří v Česku žijí 13 až 18 měsíců, a opět stoupá na 62 % u těch, kteří přišli před 19 až 24 měsíci.

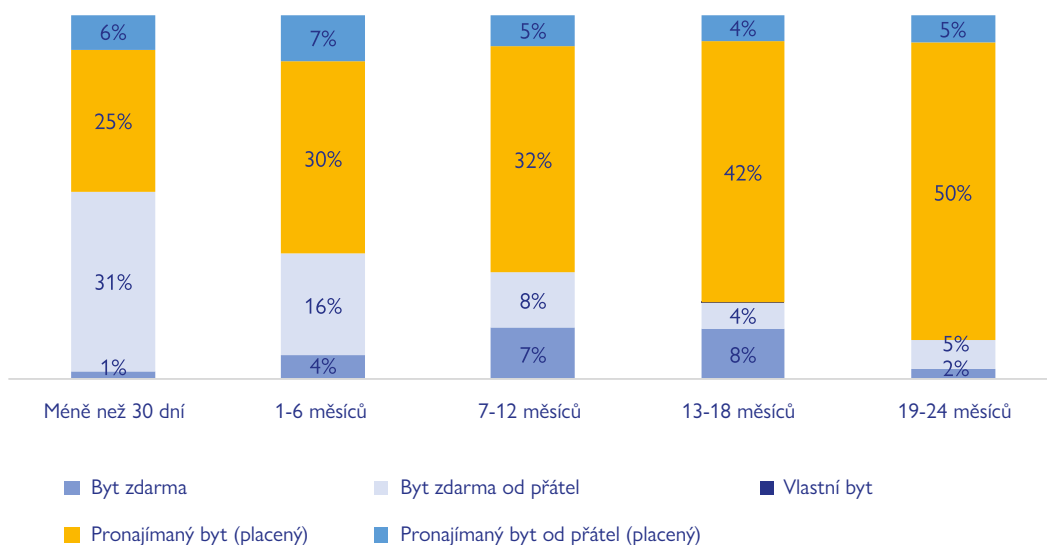
Obrázek 10: Respondenti žijící v běžném nájemním bydlení podle doby strávené v Česku, celkem (%), N =2,819.

7. Podle výzkumu PAQ činil v březnu 2023 podíl ukrajinských uprchlíků žijících v nebytovém typu bydlení 23 procent. Podle výsledků MSNA (UNHCR, červen 2023, neveřejné) činí podíl ukrajinských uprchlíků žijících v nebytovém typu bydlení 28 procent. Počet osob žijících v nebytovém bydlení je v aktuálním souboru údajů IOM pravděpodobně nadhodnocen vzhledem k tomu, že 20 procent rozhovorů bylo provedeno v zařízeních nebytového typu.

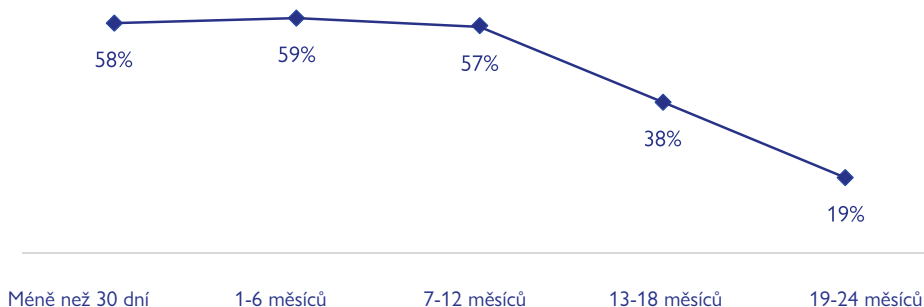
Důvody relativně vysokého podílu respondentů žijících v běžném nájemním bydlení v prvních dnech pobytu v Česku lze objasnit při pohledu na data týkající se typu ubytování. Z nich vyplývá, že v prvních 30 dnech pobytu v Česku respondenti často využívají bydlení poskytnuté přáteli (31 % případů) a postupně se tento typ bydlení snižuje na pouhých pět procent u respondentů pobývajících v Česku v rozmezí 19–24 měsíců. Na druhé straně počet těch, kteří si pronajímají byt na vlastní náklady, roste s dobou pobytu v Česku.

Obrázek 11: Respondenti v běžném nájemním bydlení podle typu ubytování a doby strávené v Česku, celkem (%), N =2,189.

Také při pohledu na placené/bezplatné ubytování ve vztahu k době strávené v Česku vidíme výrazný pokles podílu respondentů, kteří jsou ubytováni zdarma, a to z 58 procent u těch, kteří jsou v Česku méně než 30 dní, na 19 procent u těch, kteří jsou zde v rozmezí 19–24 měsíců.

Obrázek 12: Respondenti, kteří neplatí za ubytování, podle doby strávené v Česku, celkem (%), N =2,352.

6. FINANČNÍ SITUACE

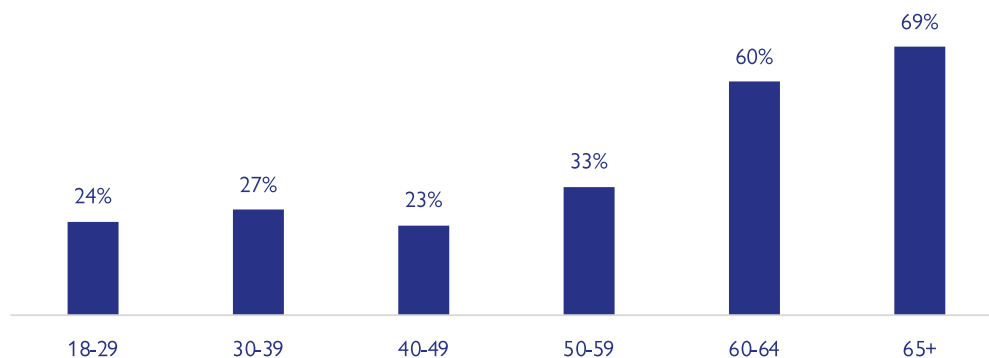
SCHOPNOST RESPONDENTŮ HRADIT DENNÍ VÝDAJE

Celkem 31 procent respondentů uvádí, že nejsou schopni pokrýt své každodenní výdaje. Existují však značné rozdíly mezi finanční situací těch, kteří pracují, a těch, kteří nepracují, a také mezi zranitelnými a nezranitelnými skupinami (viz tabulka 1).

Problémy s úhradou každodenních výdajů uvádí 11 procent pracujících a výrazně více ti, kteří nepracují. Týká se to zejména těch, kteří jsou v důchodu (70 % případů) a na mateřské/rodičovské dovolené (60 %). Podíl těch, kteří uvedli neschopnost pokrýt denní výdaje, je také vysoký mezi těmi, kteří jsou nezaměstnaní a nehledají si práci (58 %), studenty (50 %) a respondenty, kteří jsou nezaměstnaní a hledají si práci (45 %).

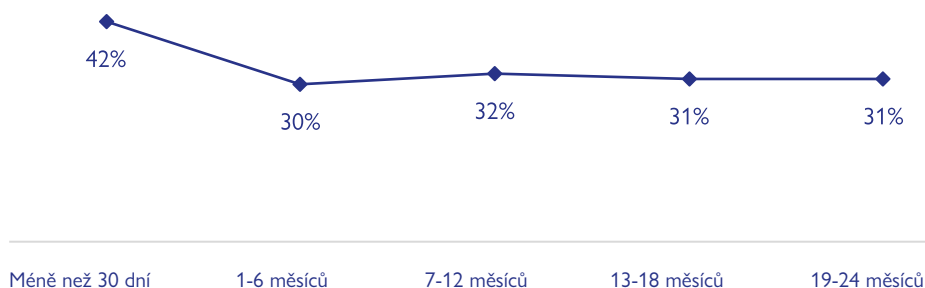
Věk se rovněž ukázal jako faktor ovlivňující schopnost respondentů hradit každodenní výdaje. Podíl těch, kteří uvedli, že nejsou schopni pokrýt denní výdaje, byl více než dvakrát vyšší než průměr u osob starších 65 let (68 % oproti 32 %) a situace není příznivá ani u osob ve věku 60–64 let, kde 59 procent deklaruje, že nejsou schopni pokrýt denní výdaje. Nejméně často se tento problem týká respondentů ve věku 40–49 let a 18–29 let (23 % a 24 %).

Obrázek 13: Podíl respondentů, kteří nejsou schopni pokrýt denní výdaje, podle věku (%), N =5,010.

Pokud se podíváme na dobu strávenou v Česku, je situace nejméně příznivá pro ty, kteří v zemi strávili méně než 30 dní. U těch, kteří jsou v Česku déle než jeden měsíc a méně než dva roky, se situace zdá být velmi podobná, kdy v průměru 32 procent deklaruje, že nejsou schopni pokrýt své denní výdaje.

Obrázek 14: Respondenti, kteří nejsou schopni pokrýt denní výdaje, podle doby strávené v Česku / od příjezdu (%), N =4,991.

SCHOPNOST RESPONDENTŮ POKRÝT NEOČEKÁVANÉ VÝDAJE⁸

Neschopnost pokrýt neočekávané výdaje je jedním z ukazatelů, jimiž lze měřit materiální a sociální deprivaci. 17 Podle údajů Czech-SILC z roku 2022 si 17 procent českých domácností nemohlo dovolit pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč.⁹

Celkem 53 procent respondentů uvádí, že by nebyli schopni pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč. Tento podíl je vyšší u žen (37 procent mužů oproti 57 procentům žen). Dalších 12 procent odpovídá, že neví, a pouze 34 procent odpovídá, že by je dokázalo pokrýt.

V případě pracujících respondentů byl podíl těch, kteří uvedli, že by tento výdaj nebyli schopni pokrýt, nižší, ale přesto vysoký (34 %). Většina pracujících respondentů odpověděla, že by mohla (51 %) nebo že neví (13 %), zda by tuto platbu dokázala uhradit.

Podíl těch, kteří uvádějí, že nejsou schopni pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč, je nejvyšší mezi osobami staršími 65 let (72 %), 60–64 let (63 %) a 50–59 let (61 %). Nejméně s tím bojují respondenti ve věku 18–29 let (42 % by tento výdaj nebylo schopno pokrýt).

8. Tato otázka byla do průzkumu přidána v srpnu 2023 a odpovědělo na ni 1,292 respondentů.

9. Podle šetření realizovaného v rámci projektu Statistika příjmů a životních podmínek domácností (SILC) v roce 2022 se 13,2 procenta českých domácností potýkalo každý měsíc s finančními problémy <https://www.czso.cz/documents/10180/189719223/1600212301e.pdf/aaea46f7-c9c7-45d4-8ca6-c074dce517c7?version=1.2>

Tabulka 1: Finanční situace respondentů: dostatečný příjem na pokrytí denních výdajů a schopnost pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč, celkem (%), N =587.

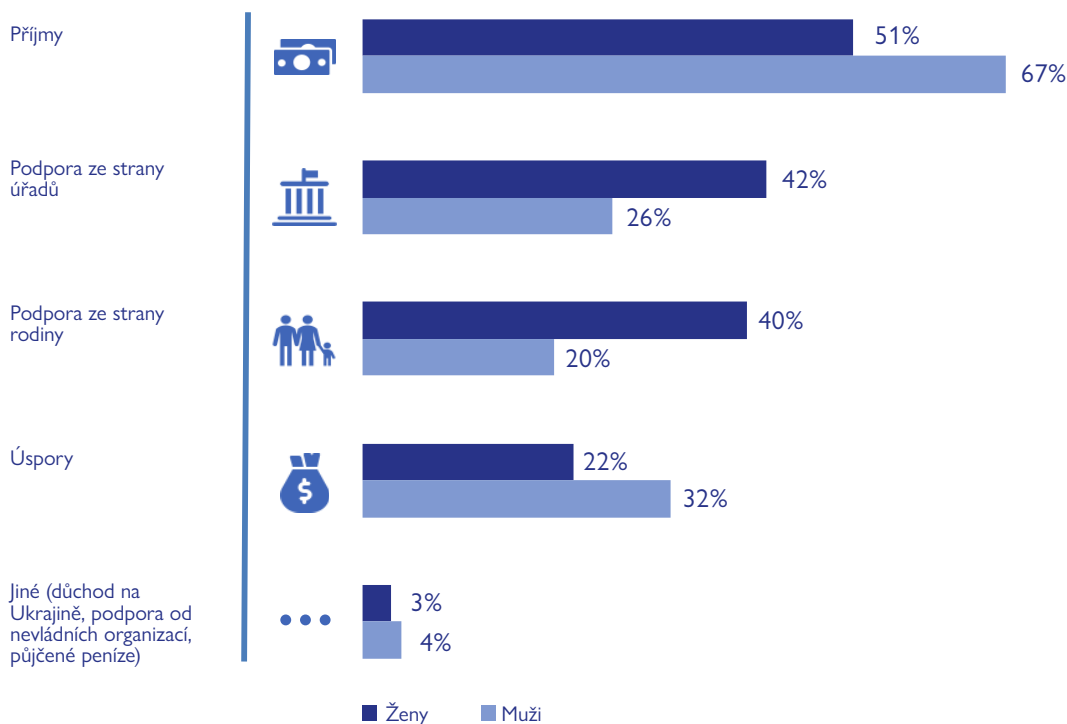
	Respondenti, kteří nemají dostatečný příjem na pokrytí svých každodenních výdajů	Respondenti, kteří nejsou schopni pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 13,600 Kč
Ženy	35 %	57 %
Muži	19 %	37 %
Důchodci (nejen 65+)	70 %	74 %
Respondenti ve věku 60–64 let	59 %	63 %
Respondenti starší 65 let	68 %	72 %
Ženy na mateřské dovolené	60 %	81 %
Samotné ženy s dětmi	40 %	68 %
Samotné ženy s dětmi ve věku 0–5 let	56 %	86 %
Samotné ženy s dětmi ve věku 5–18 let	35 %	60 %
Studenti	50 %	35 %
Nezaměstnaní a nehledající práci	58 %	78 %
Nezaměstnaní a hledající práci	45 %	69 %
Pracující (zaměstnaní, denní pracovníci, samostatně výdělečně činní), celkem	11 % (zaměstnaní 6 %, denní pracovníci 29 %, samostatně výdělečně činní 3 %)	38 % (zaměstnaní 35 %, denní pracovníci 63 %, samostatně výdělečně činní 4 %)
Pracující, ženy	13 %	41 %
Pracující, muži	3 %	26 %
Celkem (všichni respondenti)	32 %	53 %

HLAVNÍ ZDROJ PŘÍJMŮ

Na otázku, z jakých zdrojů lidé hradí své životní náklady, většina z nich uvádí více než jeden zdroj. Přibližně třetina respondentů se spoléhá pouze na svůj příjem ze zaměstnání (32 %), zatímco 13 % procent se spoléhá pouze na peníze od úřadů. Těch, kteří spoléhají na kombinaci úspor a příjmu a úspor a podpory od rodiny/komunity, je pět procent, Těch, kteří spoléhají na příjem a podporu od rodiny/komunity nebo pouze na své úspory, jsou čtyři procenta. Ostatní kombinace jsou méně časté.

Celkově jsou nejčastěji zmiňovány příjmy ze zaměstnání (54 %), podpora od rodiny nebo komunity (36 %), podpora od úřadů (39 %) a osobní úspory (24 %). Jiné zdroje příjmů (půjčené peníze, důchod na Ukrajině) a podporu od nevládních organizací uvádí po jednom procentu.

Obrázek 15: Pět hlavních zdrojů příjmů (%), (možnost více než jedné odpovědi) N = 5,010.

Ženy nejčastěji uvádějí tyto zdroje: příjem ze zaměstnání (51 %), podporu od úřadů (42 %), podporu od rodiny nebo komunity (40 %) a osobní úspory (22 %). Jiné zdroje příjmů (důchod na Ukrajině), podporu od nevládních organizací a půjčené peníze uvádí po jednom procentu. Muži nejčastěji uvádějí příjem ze zaměstnání (67 %), osobní úspory (32 %), podporu od úřadů (26 %), podporu od své rodiny nebo komunity (20 %) a důchod na Ukrajině (2 %). Celkově je hlavním zdrojem, který uvádějí ti, kteří pracují (zaměstnaní respondenti, denní pracovníci a osoby samostatně výdělečně činné), příjem ze zaměstnání (98 %, 88 %, resp. 92 %). Pro ty, kteří jsou nezaměstnaní a hledají práci, i pro ty, kteří jsou nezaměstnaní a práci nehledají, je hlavním zdrojem příjmů podpora od úřadů (66 %, resp. 71 %). Studenti uvádějí především podporu od rodiny a komunity (84 %), respondenti v důchodu a ti, kteří jsou na mateřské dovolené, uvádějí podporu od úřadů (88 % a 76 %).

Při zkoumání doby strávené v Česku jsou celkově nejčastěji uváděným zdrojem osobní úspory (75 %) u těch, kteří v Česku strávili méně než 30 dní, a podpora úřadů (54 %) u těch, kteří v Česku strávili 1–6 měsíců. Pro ty, kteří v Česku strávili 7–24 měsíců, je hlavním zdrojem příjmů příjem ze zaměstnání (55 % pro ty, kteří jsou v Česku 7–12 měsíců, 65 % pro ty, kteří jsou v Česku 13–18 měsíců, 58 % pro ty, kteří jsou zde 19–24 měsíců).

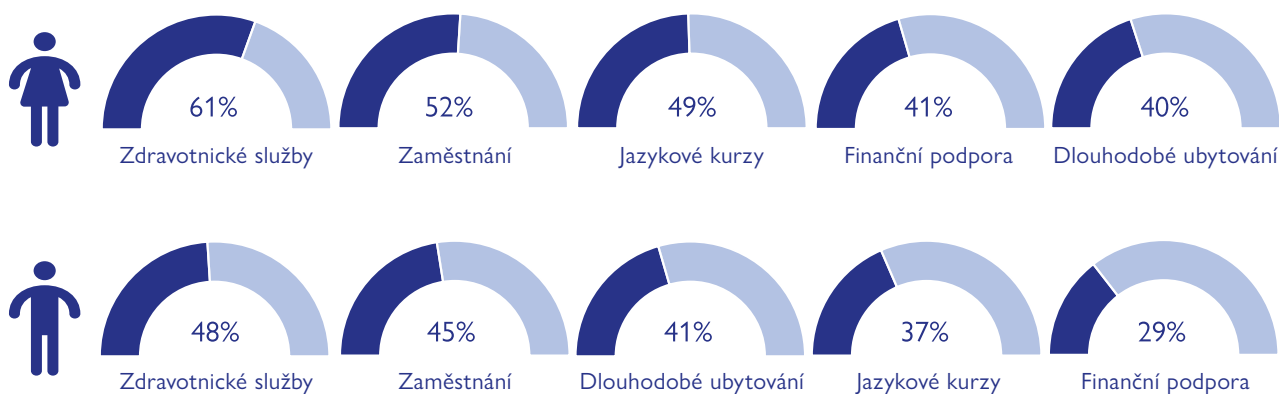
7. POTŘEBY

POTŘEBY PODLE POHLAVÍ

Nejnáléhavější potřebou v době rozhovoru byly zdravotní služby, které uvedlo 58 procent respondentů, dále podpora při hledání zaměstnání (51 %), jazykové kurzy (46 %) a dlouhodobé ubytování (40 %). Dalšími potřebami, které respondenti uváděli, byly finanční podpora (39 %), potřeba léků (37 %), pomoc s dokumentací a registrací (20 %), obecné informace (18 %), vzdělávání pro dospělé (17 %) a potřeba právního poradenství (11 %). Čtrnáct procent respondentů nevedlo v době rozhovoru žádné okamžité potřeby.

Pět nejnáléhavějších potřeb se liší také podle pohlaví. Muži celkově uvádějí méně naléhavých potřeb než ženy a uváděné potřeby jsou zmiňovány méně často. Co se týče typu potřeb – jak u žen, tak u mužů jsou nejčastěji zmiňovanými potřebami zdravotní služby (61 % oproti 48 %) a zaměstnání (52 % oproti 45 %), jazykové kurzy jsou třetí nejčastěji zmiňovanou potřebou u žen (uvádí je 49 %), zatímco u mužů je to dlouhodobé ubytování (uvádí je 41 %). Čtvrtou a pátou nejnáléhavější potřebou u žen je finanční podpora (41 %) a dlouhodobé ubytování (40 %). U mužů jsou to jazykové kurzy (37 %) a potřeba léků (34 %). Žádné naléhavé potřeby v době rozhovoru neuvádí 12 procent respondentek oproti 22 procentu mužů.

Obrázek 16: Pět nejnáléhavějších potřeb podle pohlaví (%), (možnost více než jedné odpovědi), N =5,010.

Významným faktorem, který ovlivňuje typy potřeb, je také věk. Například potřebu zdravotních služeb uvádí více než polovina respondentů ve věku 30–49 let a s věkem se výrazně zvyšuje, neboť ji nejčastěji uvádějí osoby starší 65 let (85 % případů). Další potřebou, kterou častěji zmiňují starší respondenti, je potřeba finanční podpory: Tuto potřebu uvádí 67 procent respondentů starších 65 let a 57 procent respondentů ve věku 60–64 let. Potřebu zaměstnání zmiňují nejčastěji respondenti ve věku 18–29 let (61 % případů) a 50–59 let (59 % případů).

POTŘEBY PODLE EKONOMICKÉHO POSTAVENÍ

Zdravotní služby nejčastěji zmiňují respondenti, kteří jsou v důchodu (85 % případů), nezaměstnaní a nehledají práci (68 % případů), a ženy na mateřské dovolené (62 %). Potřeba zaměstnání je naléhavou potřebou nejen pro nezaměstnané a hledající práci (84 %), ale zmiňují ji i zaměstnaní respondenti, zejména ti, kteří pracují jako denní pracovníci (67 % případů). Stejně tak studenti zmiňují tuto potřebu častěji, než je průměr (66 % případů), zatímco jazykové kurzy zůstávají nejnaléhavější potřebou pro studenty (63 % případů) a nezaměstnané a hledající práci (57 %). Dlouhodobé ubytování často zmiňují nezaměstnaní a uchazeči o zaměstnání (49 % případů). Tito respondenti také pravděpodobně bydlí v kolektivním ubytování (nebytový typ bydlení). Finanční podporu nejčastěji zmiňují respondenti v důchodu (69 %) a ti, kteří jsou nezaměstnaní a hledají práci (61 %), potřebu léků respondenti v důchodu (66 %), pomoc s dokumentací nezaměstnaní a hledající práci (25 % případů), obecné informace důchodci (25 % případů) a právní poradenství osoby samostatně výdělečně činné (29 % případů) a vzdělávání dospělých nejčastěji uvádějí studenti (67 %).

Tabulka 2: Potřeby respondentů: dostatečný příjem na pokrytí každodenních výdajů a schopnost pokrýt neočekávané výdaje podle věku, celkem (%), N =587.

	Zaměstnaní	Denní pracovník	Samostatně výdělečně činné osoby	Nezaměstnaný a hledající práci	Nezaměstnaný a nehledající práci	Vysloužilý	Student	Mateřská/ otcovská dovolená
Zdravotní služby	56%	61%	42%	55%	68%	85%	38%	62%
Zaměstnání	40%	67%	17%	84%	28%	14%	66%	41%
Jazykové kurzy	46%	53%	30%	57%	39%	22%	63%	49%
Dlouhodobé ubytování	37%	40%	14%	49%	37%	46%	38%	36%
Finanční podpora	16%	36%	8%	56%	62%	69%	56%	52%
Léky	33%	39%	24%	32%	46%	66%	28%	41%
Pomoc s dokumentací	20%	19%	20%	25%	16%	10%	14%	16%
Obecné informace	15%	20%	11%	23%	17%	25%	14%	10%
Vzdělávání dospělých	20%	23%	3%	19%	9%	0,5%	67%	6%
Právní poradenství	14%	10%	29%	12%	6%	3%	4%	9%

ZÁVĚR

Tato zpráva představuje výsledky šetření, které provedla IOM v průběhu roku 2023, s cílem posoudit potřeby, záměry a integrační výzvy uprchlíků z Ukrajiny v Česku.

Zahrnuje čtyři hlavní témata: zaměstnání, bydlení, ekonomickou situaci a potřeby respondentů, přičemž zkoumá, jak se situace respondentů měnila v závislosti na délce jejich pobytu v Česku.

Zde jsme popsali, že situace uprchlíků se zlepšila v případě jejich zapojení na trhu práce, které se výrazně zvyšuje s dobou, kterou strávili v Česku.

V případě bytové situace se však nezdá, že by došlo k velkému pokroku, neboť lidé, kteří jsou v Česku od jednoho do šesti měsíců, zůstávají v běžném nájemním bydlení (57 % případů) a ti, kteří jsou zde od 19 do 24 měsíců, zůstávají v běžném nájemním bydlení jen o něco častěji (62 % případů). Stejně tak pokud jde o finanční situaci, zdá se, že se zlepšuje pouze po prvním měsíci pobytu v Česku. poté zůstává stabilní.

Co se však mění, je podíl těch, kteří si ubytování platí sami, což se s délkou pobytu v Česku výrazně zvyšuje.

ODKAZY

Drbohlav, Dušan; Josef, Tichý. 2022

[Výzkumná zpráva projektu „Informační setkání pro uprchlíky z Ukrajiny“.](#)
Přírodovědecká fakulta UK, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Eurostat. 2023.

[‘Labour Force Survey Data — Unemployment Rate by NUTS2’.](#)
Luxembourg: Publications Office of the European Union.

IOM Europe. 2023b.

[‘Regional Quarterly Overview — Access to Labour Markets and Employment in Europe for Refugees from Ukraine \(Jan-March 2023\)’.](#) Vienna: IOM.

International Labour Organization.

https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/research-and-databases/kilm/WCMS_422090/lang--en/index.htm#:~:text=The%20labour%20force%20participation%20rate,of%20goods%20and%20services%2C%20relative

OECD. 2023.

[What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine.](#)
OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine, OECD Publishing, Paris

Šafářová, Kateřina; Kavanová, Marina; Skvrňák, Michael; Marková, Lucie; Kunc, Michal; Prokop, Daniel. 2023.
[Integrace uprchlíků na trhu práce a v bydlení. Hlas Ukrajinců-červen 2023.](#) Praha. PAQ Research.

Displacement Tracking Matrix (DTM) je systém pro sledování a monitorování vysídlení a mobility obyvatelstva. Dotazník byl navržen tak, aby zachytil hlavní vzorce vysídlení – zemi původu a region – v případě uprchlíků jakékoli národnosti, kteří odešli z Ukrajiny kvůli válce. Zachycuje demografické profily respondentů a členů skupiny, s nimiž případně cestují; zjišťuje jejich záměry ve vztahu k zamýšlené destinaci a vyhlídky na setrvání v zemi, kde je realizováno šetření/prvního přijetí; shrmažďuje informace týkající se nejnaléhavějších potřeb, vyjádřených v době konání rozhovoru.

Od začátku války na Ukrajině bylo v zemích sousedících s Ukrajinou a v dalších zemích, které byly obzvláště zasaženy příchodem migrantů a uprchlíků z Ukrajiny, aplikováno několik nástrojů IOM pro DTM.

Další informace naleznete na adrese: <https://dtm.iom.int/responses/ukraine-response>

DTM je součástí Globálního datového institutu IOM.

DTM EUROPE

 <https://dtm.iom.int/responses/ukraine-response>

 roviennadataresearch-newsletter@iom.int

 @DTM_IOM

 https://www.instagram.com/dtm_iom/